

Françoise B A D E R, Études de composition nominale en mycénien, I: Les préfixes mélioratifs du grec. Roma, Edizioni dell' Ateneo, 1969 (Incunabula Graeca vol. XXXI — Centro di studi micenei, Università di Roma), стр. 114, големо 8°. —

Во првиот дел на своите студии за номиналната композиција во микенскиот авторката Ф. Бадер расправа за „мелиоративните“ префикси на грчкиот јазик. Во предговорот на книгата (стр. 5—6) таа ни кажува дека тргнала од микенските податоци кај што се јавуваат зборови одн. имиња со еден префикс *eu-* (*ew-*), познат инаку од подоцнешниот грчки јазик, а покрај него уште и зборови со префиксот *wej-*, кој според неа значи исто што и *eu-*. Таа се обидува да утврди дали во хомерскиот префикс *eu-* не се кријат всушност два префикса, еден **Feu-* < **wesu-*, и еден **heu-* < **esu-*. Идеејата за едно **wei-* (**wej-*) = (**Feu-* < **wesu-*, како и неговото објаснение од **wesu-*: **wesw-* < **wehu-*: **wehw-* и со дисимилација на *w* — *w* во *w* — *j*, не е нова (в. М. Д. П. во Ж. А. IX, 1959, стр. 284). Ѓ покрај помошта на одличниот специјалист по грчката фонетиката М. Лежен и забелешките што ѝ ги направиле П. Шантрен, А. Минар, Е. Ларош и О. Масон, авторката не можела да ги разреши сите тешкотии на поставениот проблем и не се убедила, ни самата, во поставената хипотеза: дека микенското *wei-* (*wej-*) му одговара на хомерското (*Feu-*, а микенското *eu-* на хом. *eu-* (< **heu-*) од **ehu-* < **esu-* (cf. *u-* од **hu-* < **su-* во *u-yiḥs* „здрав“).

Во Уводот (стр. 7) се задржува на објаснението на терминот „мелиоративен“ што таа го создала во врска со грчките префикси што значат „добро“ во спротивност на префиксите со значење „лошо“, за кои се употребува веќе одамна латинскиот термин „пејоративни“ (отсутноста на терминот „мелиоративни“ досега таа го објаснува со отсутноста на такви префикси во латинскиот јазик, кај што се јавуваат една низа „пејоративни“ префикси). Присутноста на такви префикси во грчкиот јазик бараше и еден соодветен термин, што авторката го предлага тргнувајќи од латинскиот термин *pejorativus* (од *pejor*) — „*meliorativus*“ (од *melior*). Тоа е I-от параграф.

Целата расправа инаку има 89 параграфи распоредени во Уводот и 4-те глави. Во првата глава (стр. 9—21) има 12 параграфи (2. — 13.). Под главниот наслов „Компаративни податоци“ расправа 1) за проблемот на алтернативноста **esu-*/**su-*, 2) за трите **wesu-* и 3) за разликата меѓу **esu-* и **wesu-*. — Втората глава со главниот наслов „Мелиоративните префикси на микенскиот (*eu-*, *wej-*, *u-[?]*)“ е најголемата (со 35 параграфи — од 14 до 48. — од стр. 22. до 60.) и најинтересната, зашто тука го анализира најновиот, но наедно и најнесигурниот, најхипотетичкиот јазичен материјал (микенскиот), во овие поднаслови: 1) податоци од микенскиот — А. *eu-*; В. *we(j)-*, 2) толкување на *wej-*; — А. состојба на прашањето, В. **wesu-* > **wesi-* > *wej-*? и С. **wesw-* > **we(w)w-* > **we(y)y-* > *wej-*, 3) одделување во композицијата меѓу првиот член на апелативите и на личните имиња; — А. **wesu-* специјализиран дублет на *(*ə*)*su-* во првиот член на личните имиња, В. постапки во композицијата различни кај апелативите и кај личните имиња, С. противпоставување **wesu-*/**(*ə*)*su-* во грчкиот јазик. — Во III-та глава се расправа за иницијалот и слоговата состојба во хомерските сложеници на *eu-*: *eu-* или *Feu-*? и тоа прво во апелативите а потоа кај личните имиња. Заклучокот дека хомерската форма (*Feu*)*eu* произлегува од **wesu-*, а хом. *eu*ξ, окситонка, и *ἦδε-*, обете двосложни, со нулски иницијал од **esu-*, е веројатен но не сосем сигурен. — Во IV-та глава се расправа за исчезнувањето на иницијалните **w-* од **wesu-* > **Feu-* и **h* од **heu-* **esu-* во грчкиот јазик. — Расправата ја завршува со еден заклучок (во последните параграфи — 86.—89.) што се завршува со еден табеларен преглед на разните искористени податоци од микенскиот, хомерскиот и похомерскиот грчки јазик, кој изгледа вака:

		микенски	Хомер	по Хомер
I	<ul style="list-style-type: none"> *su-: секогаш како прв член на сложенката пред консонант *esu-: а) просто (самостојно) б) сложено (во сложенки) 	u- (?)	ú-	ú-
		(лични имиња) <i>eu-</i> + консонант <i>eu-</i> + вокал	éúς, éú ген. éḡος éü-	éü-
II <i>wěsu</i>	<ul style="list-style-type: none"> антевокално: *wesw- > *we(w)w- > *we(y)y- a) самостојно b) во сложенки 	<i>wej-</i> (апелативи)	éáων (ген. пл. *weswōm > *heων преправено во ééων и потоа во éáων	
			антеконсонантно (или финално)	
	<ul style="list-style-type: none"> a) самостојно b) во сложенки 	<i>weu-??</i> (cf. <i>weudaneu</i>)	*éü > eŷ (моносилабични по аналогија од антевок. форми)	eŷ
			*éü- > eŷ (истата забелешка за силабацијата како за самостојното)	eŷ-
III <i>*wěsu</i>	<ul style="list-style-type: none"> a) секогаш самостојно во грчкиот јазик b) употребувано како прв член на сложенка во случај на метричка потреба 		ḡúς, ḡú ḡu-	

Нека ни биде допуштено да направиме неколку забелешки во врска со горните заклучоци на авторката Ф. Бадер. На прво место, во врска со *su-смешна е констатацијата „секогаш како прв член на сложенката пред консонант“, кога имаме само еден збор ὑγής со изведенките ὑγ(ί)εια, ὑγιαίνω итн., додес непознат од микенскиот грчки. Зборот „секогаш“ можеше слободно да изостане, зашто освен ὑγής со неговите изведенки ú- не е познато од иедна друга основа во грчкиот јазик. Во врска со „II“ веројатно се работи за Iarsus кај формата wěsu (предадена без астериск, место *wesu!), но отсуството на посредната форма *wehu- одн. *wehw- помеѓу *wesw- и *we(w)w-, од методска гледна точка, не е во ред, особено кога хомерската форма éáων се изведува од *heων < *weswōm. Зборувајќи подолу за антеконсонантното (или крајно) wesu под „б) во сложенки“ во рубриката „микенски“ ја цитира формата weu- (вистина со два прашалника — „weu-??“ — но и пак без астериск) и под неа „cf. *weudaneu*“ (без прашалник!). — И формата weu-?? и цитираниот пример weudaneu можеа слободно да изостанат, зашто името (одн. етничкото

или епитетот) Wedaneu, познато во формите wedanewo и wedanewe од пилските плочки, од четириесетина примери само еднаш е записано во формата wedanewe (PY Cn 418,1), од кај што се гледа сосема јасно дека се работи за еден вид дитографија (знаците we и u во микенскиот силабар В понекогаш се заменуваат, така што во конкретниот случај слоговите we и u во вопросната форма можат да се сметаат за повторен слог одн. за дитографија). Одделувањето, на крајот, на една форма ῥύς, ῥύ која би произлегувала од wēsu наспроти формата на истозначната придавка ἐύς, ἐύ (со запазениот ген. ἐῖος) што би требало да произлегува од *esu- е слабо образложено и тешко веројатно. Полесно е да се разберат и двете форми како да се само две метрички варијанти, произлезени од една и иста прагрчка одн. праиндоевропска придавка. Ставањето и на микенската форма wej- (позната од апелативите) без астериск, одн. без прашалник како доказана дека е од *wesu-, не е во ред, зашто има и друга можност за објаснение, како што покажавме во Ж. А. I. с. (cf. А. Моргуго, *Lexicon Mycen.*, s. v. *we-je-ke-a*₂).

Од сето досега речено се гледа дека од м е л и о р а т и в н и т е префикси во грчкиот јазик останува како сигурен само непродуктивниот ѱ- од *su во ѱυίης и неговите изведенки и единствено продуктивниот εϋ- одн. ῥυ- (последниов познат само од епот, како метричка варијанта за εϋ-) кој оставил траги и во придавката ἐύς со метричката варијанта ῥύς. Што се однесува до микенскиот елемент we(j)-, за кој авторката мисли дека може да биде остаток од и.-е. *wesu- (додека eu- би било од и.-е. *esu-), останува само како една слаба со ништо недоказана хипотеза. Според тоа, од мелиоративните префикси во грчкиот како продуктивен (ѱ- од *su- е непродуктивно и непознато од микенскиот) само префиксот εϋ-. Ако е тоа така, може човек со право да се праша: А каде се другите мелиоративни префикси во грчкиот јазик? — Зарем не можеа да се кажат неколку зборови за префиксите καλλι- (кој многу често му конкурира на префиксот εϋ-, зашто и εϋ- означува не само „добро,, ами и „убаво“), περι- (кој во некои случаи го добива значењето на εϋ-: περίφημος ≐ εϋφημος) и др.

Меѓутоа, и покрај горните забелешки, треба да кажеме дека авторката показала доста глемо и длабоко познавање на компаративниот и.-е. материјал и една критичност која не е за потценување. Она што можеше да се утврди врз основа на остатоците од и.-е. зборови — придавките *esus и *wesus одн. именката *wesu „добро, имање, благо“ и префиксите *esu- и *wesu- во разните и.-е. јазици а пред сè во грчкиот (особено во микенскиот и во хомерскиот јазик) мислиме дека авторката го искористила и извлекла она најпозитивното по опсежната анализа на материјалот. Нејзината самокритичност се гледа и од нејзиниот заклучок, од кај што се виде дека таа нема никакви илузии дека го решила дефинитивно проблемот на микенскиот префикс we(j)- и на хомерските дублети εϋ- и ῥυ-.

М. Д. Пејрушевски, Скопје.